

СЕЛКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

ИНСТИТУТ ПО ДЕКОРАТИВНИ И ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ – СОФИЯ
1222 Негован, тел.: 0888991632; e-mail: idlr_sofia@abv.bg

**ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ И УПРАВЛЕНИЕ
НА
ИНСТИТУТА
ПО ДЕКОРАТИВНИ И ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ
ЗА ПЕРИОДА 2021-2024 г.**

ДОЦ. Д-Р НАДЕЖДА ЗАПРЯНОВА

СОФИЯ

2021г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.Въведение	3
2.Институт по декоративни и лечебни растения - История и мисия.....	5
3.Организация на ИДЛР.....	9
4.Имущество и финансиране	14
5.Обучение на докторанти.....	16
6.Мисия на ИДЛР за периода 2021-2024г.....	19
7.Подобряване на условията на труд и финансиране.....	24
8.Мотиви за участие в конкурса.....	25
9.Заключение	26

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Програма се разработва с цел участие в конкурс за директор на Института по декоративни и лечебни растения - София в изпълнение на Заповед РД 04 – 19 /30.03.2021г. на Председателя на ССА

Производството на декоративни растения в България през годините минава през периоди на подем и упадък. Причините за това са много, но основната е, че се недооценява възможността това производство да се наложи като интензивен и високо ефективен подотрасъл на селското стопанство у нас.

Изследванията за последните 10 години показват, че в световен мащаб делът на площите заети с декоративни растения нараства. Според данните на Евростат за 2013 г. в ЕС те са 81180 ha, от които 59200 ha открити площи и 21 980 ha оранжерийни площи. Общата площ заета с декоративни растения представлява приблизително 0,05% от цялата обработваема площ в страните членки, докато в България тя е едва 0,005% от обработваемите площи в страната.

По данни от Евростат за периода 2011 – 2020 (10 години) първичната продукция от декоративни растения в ЕС (28 страни членки – включително Великобритания) е била средно 21,44 милиарда евро. За този десет годишен период най-ниска първична продукция е реализирана през 2013 г., равняваща се на 20,36 милиарда евро, а най-високата е през 2019 г. - 23,35 милиарда евро. Средната първична продукция от цялото растениевъдство в ЕС за същият период (2011 – 2020) е 227,454 милиарда евро.

Декоративните растения се нареждат сред големите направления на растениевъдството по отношение на стойността на първичната продукция

в ЕС, сравнявайки се със стратегическите отрасли като: техническите култури със средна първична продукция за изминалите 10 години в размер на 21,39 милиарда евро, фуражните култури - 25,13 милиарда евро и овощни култури - 26,87 милиарда евро.

За същият десет годишен период в България първичната продукция от декоративни растения е средно 10,67 милиона евро годишно с най - ниска стойност от 0,55 милиона евро през 2011 и най - високо ниво през 2013 година от 18,27 милиона евро. От 2014 до 2020 година у нас се наблюдава устойчив ръст на първичната продукция от декоративни растения. Това може да се обясни с благоприятната икономическа среда в страната която е предпоставка за по-голямо търсене и инвестиции в подобряване на техническите възможности на стопанствата

Богатите традиции и опит в отглеждането на цветни и декоративни растения както и благоприятните почвено-климатични условия за развитието на тези култури, стоят в основата на възраждането на този сектор в българското земеделие.

След влизането на България в Европейския съюз, отрасъла претърпява бурно развитие. Повсеместното строителство в страната довежда също до рязко търсене на посевен и посадъчен материал от декоративни видове и това налага той да се внесе основно от Холандия, Германия, Италия, Полша и Унгария.

Безконтролният внос и стихийността в отглеждането, както и липсата на връзка между търговия, производство и наука доведоха до негативни последици включващи: появата и натурализирането на болести и неприятелни непознати за страната ни, загубата на ценни форми и доказали се сортове, появата на инвазивни за природата ни видове. Липсата на актуални стандарти за производство и търговия с растителността създаде

нелоялна конкуренция, подбиване на цени, пренасищане на пазара с едни или липсата на други видове и форми.

В Резолюцията на Европейския парламент от март 2014 г. относно бъдещето на европейското градинарство — стратегии за растеж (2013/2100(INI) се подчертават ползите от декоративното градинарство за човешкото здраве и благосъстояние чрез подобряване на зелените пространства и облагородяване на градската среда. Подчертава се необходимостта от по-активна подкрепа за този сектор по отношение насърчаване инвестициите за професионалното развитие и финансиране от ЕС на научноизследователски и развойни програми включващи отглеждането на цветя и декоративни растения.

Тази стратегия ще допренесе за възстановяване на връзката между науката, производството и търговията при декоративните видове.

2. ИНСТИТУТ ПО ДЕКОРАТИВНИ И ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ - ИСТОРИЯ И МИСИЯ

Институтът по декоративни и лечебни растения-София е подразделение на Селскостопанска академия, единствено научно звено в страната, чийто обект на изследвания са декоративните растения.

През годините той се е трансформирал многократно, променяла се е тематичната му насоченост и административното подчинение, но експериментралната работа с цветните култури се е съхранила и развила.

През 2019г Институтът по декоративни и лечебни растения - София отбеляза 40 години самостоятелно научно звено и 85 години научни изследвания при декоративните растения в България.

Начало се поставя през 1933 г. от доц. Гена Папазова - първият преподавател по цветарство в Агрономическия факултет към ВЛТИ – София.

През 1963 г. в Опитната станция по градинарство - с. Негован, София, се обособява Научен отдел по цветарство и декоративно градинарство с 5 научни сътрудници – Златка Павлова, Димчо Казаков, Александър Бойков, Иван Грошков с Ръководител секция - проф. д-р Надежда Николова, които създават колекции от основни цветни видове: 1100 сорта рози, 400 сорта астри, 400 сорта дребноцветна хризантема, 180 сорта ириса и голям брой сортове от луковични и грудколуковични култури. Колекцията от дървета и храсти обхваща над 1600 образци (100 сорта люляци, 90 вида иглолистни храсти и над 300 вида други декоративни видове).

През 1979 г. Научният отдел по цветарство и декоративно градинарство се преобразува в Опитна станция за цветя и декоративни храсти - с. Кубратово, София с директор доц. д-р Доминика Бобошевска и 12 научни сътрудници.

Седем години по-късно с ПМС № 208/01.01.1986 г. Опитната станция се реструктурира в Институт по цветарство - с. Негован, София с директор доц. д-р Маргарита Динова и 24 научни сътрудници. По нейно време е построен и влиза в експлоатация модерен комплекс от лаборатория по тъканни култури и 5 дка стоманеностъклена оранжерия.

През 2001 г. Институтът по цветарство влиза в състава на новосъздадения Агробιοинститут – София, а 5 години по-късно (2005 г.) се отделя като Регионален център за научно-приложно обслужване по цветарство и земеделие – София, с директор проф. д-р Бистра Атанасова.

С ПМС № 226/15.09.2008 г. се възвръща статута на Института по цветарство, като Регионалния център за научно-приложно обслужване се преобразува в Институт по декоративни растения – София (ИДР - София), чийто директор отново е проф. д-р Бистра Атанасова.

От 01.08.2018 г. с приемане на новия Устройствен правилник на Селскостопанска академия, ИДР - София се преименува в Институт по декоративни и лечебни растения – София (ИДЛР – София), с включване в тематиката на ново направление „Лечебни растения” (ПМС № 151/25.07.2018 г.).

Научноизследователската работа на ИДЛР- София обхваща научни, научно-приложни и фундаментални разработки, акцентирани върху създаване на нови сортове, проучване на диви видове от местната флора с декоративна стойност, поддържане на генофонд от декоративни и лечебни растения в *in vivo*, *ex situ* и *in vitro* колекции, изучаване и съхранение на застрашени от изчезване диви видове за опазване на биоразнообразието, разработване на технологии и технологични елементи за отглеждане и размножаване на основни цветни култури - хранене, контрол на болести и плевели, схеми на сортоподдържане и семепроизводство, регулиране растежа и развитието на растенията, стрес толеранс, схеми и протоколи за *in vitro* размножаване и др.

В резултат на продължителна колекционна дейност е събран богат генофонд от декоративни растения с чужд и местен произход представен от:

- 12 колекции *in vivo* с 1512 образци от 452 вида, 529 сорта и 248 хибрида;

- 2 колекции *ex situ*, от които едната е представена от 10 защитени диви видове от родовете *Limonium* и *Goniolimon*, а другата колекция - от 15 диви вида карамфил;
- 1 колекция *in vitro*

За последните 15 г. научният колектив е участвал в разработването на общо 26 научни проекта, от които 10 национални (5 финансирани от ССА, 2 от ФНИ, 2 от МОСВ, 1 от МЗХГ) и 13 международни проекта (4 финансирани от 5^{-та} и 6^{-та} Рамкови програми на ЕС, включително 1 вътрешноевропейска специализация по програма „Мария Кюри“, 4 по двустранно сътрудничество - 3 с Полша и 1 с Русия и 4 чрез други чуждестранни научни организации).

Гордост за института са създадените 29 български сорта цветни култури, като 19 са патентовани в последните 10 години: 12 сорта мини-карамфил, 5 сорта хризантема, 5 сорта лилиум, 3 сорта гладиол, 3 далия и 1 тагетес, които са награждавани с медали и грамоти за високо качество и иновации.

През последните 15 години в Института по декоративни и лечебни растения са разработени, утвърдени и внедрени в Научно-експерименталната база на института общо 6 технологии, от които 3 през последните 5 години - за отглеждане на мини карамфил (2006 г.), лилиум и гладиол (2008 г.), 2 технологии за култивиране на диви видове – змийска трева и гърлица (2015 г.) и 1 технология за отглеждане на гипсофила при полски условия (2016 г.).

Новият проект, стартирал през 2020г. в ИДЛР-София е към ССА и е на тема: „Биологични, физиологични и агротехнически изследвания във връзка с оптимизиране технологиите за отглеждане на декоративни и лечебни растения и проучване реакцията към стрес въздействия”.

Поставените цели са специфични, формулирани са към всяка тема и обхващат проблемите: сортоподдържане, опазване на генофонда от културни и диви декоративни видове и лечебни растения; изучаване адаптивния потенциал и проучване на биологичните и декоративни качества на цветни култури с лечебно действие, усъвършенстване на агротехниката; оптимизиране на схеми и разработване на протоколи за микроразмножаване; изследване на физиологичните прояви и проучване процесите на програмирана клетъчна смърт, проучване химическия състав на етерични масла от лечебни и декоративни растения и ефектът им върху развитието на фитопатогени, антибактериалното им действие и антиоксидантен капацитет. Крайната цел е разработването на протоколи, спомагащи опазването на генофонда, получаването на качествена продукция и внедряване на нови научни продукти разширяващи сферите на приложение на декоративните и лечебни растения.

3. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИДЛР

Институтът по декоративни и лечебни растения е юридическо лице - разпоредител от по-ниска степен с бюджет към Селскостопанска академия.

Той осъществява дейността си в рамките на държавната аграрна политика и общата селскостопанска политика на Европейския съюз и Селскостопанска академия, като:

1. Организира и извършва научни и научно-приложни изследвания, иновативна и внедрителска дейност и свързаните с това дейности в областта на декоративните и лечебните растения на основата на разработена стратегия;

2. Извършва дейности, които са възложени на Академията от МЗХГ, Министерството на околната среда и водите, други ведомства и учреждения, местни и регионални власти с научна експертиза в областта

на: опазването и рационалното използване на декоративните и лечебните растения, както и екологията и опазването им в околната среда и др.;

3. Участва при разработването на нормативни актове, прогнози, програми, проекти и стратегии за реализиране на аграрната политика в областта на декоративните и лечебните растения в национален и регионален мащаб;

4. Създава, събира, обработва и съхранява научни данни в областта на декоративните и лечебните растения и ги предоставя за ползване от обществото;

5. Извършва експертна, консултантска и проектантска дейност по проекти и програми в областта на декоративните и лечебните растения с национално, регионално и международно значение;

6. Подготвя докторанти за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по акредитирани научни специалности при условията и по реда на ЗРАСРБ, Закона за висшето образование и действащите нормативни актове;

7. Извършва подготовка на специализанти и повишаване квалификацията на лица, които са заети в областта на декоративните и лечебните растения;

8. Извършва информационна дейност за популяризиране резултатите от научните изследвания;

9. Осъществява сътрудничество с научноизследователски, учебни и други организации в страната и в чужбина, членува и участва в дейността на национални и международни научни организации;

10. Съхранява, поддържа и развива генетични ресурси в областта на декоративните и лечебните растения, като безценно национално богатство, което е гарант за националната сигурност и просперитета на обществото;

11. Сключва договори със земеделски производители и други стопански субекти за внедряване на научните разработки, за научно обслужване, извършване на анализи и експертизи, разработване на проекти, консултации и други услуги;

12. Извършва научно-приложна, приложна и експериментално-производствена дейност като реализира продукцията от тези дейности, както и продукти и права – обект на интелектуалната собственост;

13. Извършва и други дейности, свързани с провежданите от него научни изследвания, от прилагане на получените научни резултати и съпътстващите ги дейности.

14. Съгласувано с председателя на Академията, Институтът може да сключва договори:

- с висши училища и научни организации в страната и в Европейския съюз за съвместно целево финансиране, образователна, квалификационна и научна дейност.

- с държавни предприятия по чл. 6, ал. 2 от ЗСА за: научно-приложна, експериментално-производствена, приложна, внедрителска, демонстрационна и друга дейност

Институтът организира и изпълнява експериментално-производствена дейност съгласувано с органите на управление на Академията.

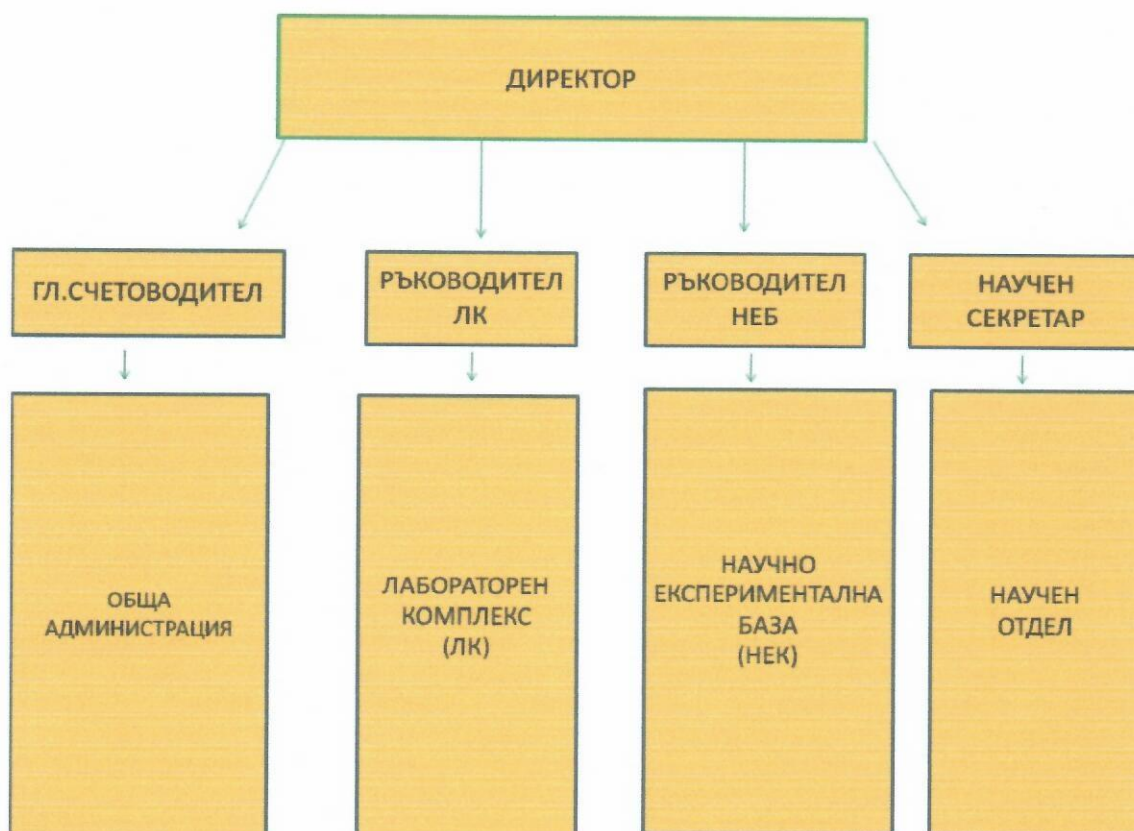
Научната и образователната дейност на института се планират от първичните звена, обсъждат се и се координират от съвета на директорите на Академията и се предлагат за разглеждане от съответния научен съвет.

СТРУКТУРАТА НА ИДЛР - СОФИЯ ВКЛЮЧВА:

1. Директор;
2. Научен секретар;
3. Обща администрация;

4. Научен отдел;
5. Лабораторен комплекс;
6. Научно-експериментална база.

Директорът на ИДЛР е хабилитирано лице в областта на декоративните и лечебните растения, което отговаря за цялостната дейност на научния институт, изпълнението на решенията на управителните органи на Академията, спазването на нормативните актове и процедури;

Научният секретар координира научната и образователната дейност на института, като: организира и води заседанията на академичния състав на института, съхранява документацията, и отговаря за въпроси, касаещи научноизследователската дейност, растежа на академичния състав,

докторантите и кадрите в ИДЛР, в съответствие със ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане в ССА.

Обща администрация организира и осъществява дейностите по регистрирането, движението, използването и съхраняването на документалния фонд на института, включително посредством системата за електронен документооборот.

Научният отдел е първично звено на института по смисъла на § 1. т. 6 от Допълнителни разпоредби на Закона за развитие на академичния състав в Република България (Обн. ДВ. бр.38 от 21 Май 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г). Той е относително самостоятелно звено на института, което се създава в определено научно направление за организиране и осъществяване на научноизследователска и образователна дейност по една или група сродни научни специалности. По изключение отделът може да обединява няколко взаимно свързани научни направления. Институтът по декоративни и лечебни растения има един научен отдел "Селекция, технологии и генетични ресурси".

Лабораторният комплекс е структурно звено на института за извършване на научни анализи и експерименти в областта на декоративните и лечебни растения

Научно-експерименталната база е структурно звено на Института по декоративни и лечебни растения за извършване на научноизследователска, експериментална и съпътстващата производствена дейност в областта на декоративните и лечебни растения. Тя включва:

1. Открити площи за опити, колекции, демонстративни насаждения от едногодишни и многогодишни цветя и за внедрителска дейност;

2. Стоманено-стъклена оранжерия за извеждане на научноизследователска дейност с цветни видове, за демонстративни насаждения и за внедрителска дейност;
3. Оранжерийни площи за отглеждане на саксийни растения и храсти;
4. Адаптационна оранжерия за доотглеждане на микрорастения *in vitro*;
5. Обработваема земя за сеитбооборот на колекциите и демонстративните насаждения, за внедрителска дейност и други дейности свързани с дейността на института.

РЪКОВОДНИТЕ ОРГАНИ НА ИДЛР - СОФИЯ СА:

1. Директор;
2. Общо събрание на учените;
3. Дирекционен съвет;
4. Научен секретар.

Личният състав на института се състои от академичен състав (асистенти, главни асистенти, доценти, професори) и неакадемичен (експертен, технически и административен) на трудов договор в ИДЛР

4. ИМУЩЕСТВО И ФИНАНСИРАНЕ

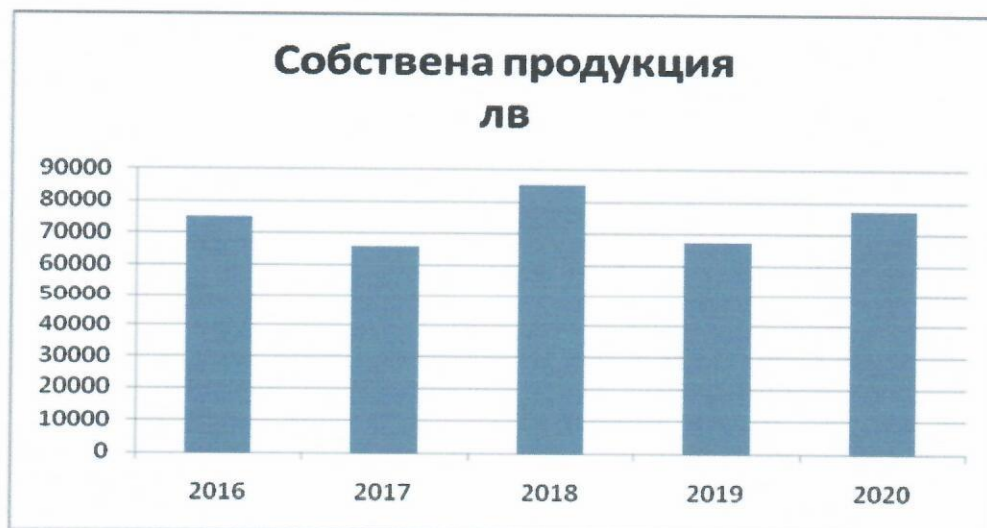
Институтът стопанисва и управлява предоставените ѝ от Министерският съвет или министърът на земеделието: права, държавни земи, терени, сгради – публична държавна собственост, както и машини, съоръжения, апаратура, книжен фонд, парични средства и други движими вещи.

Имуществото на института включва право на собственост и други вещни права, вземания, ценни книжа, патенти, дарения, дялово участие в стопански организации и сдружения и други права и задължения.

Приходите по бюджета на института се формират от:

1. трансфери от държавния бюджет, в размер определен с решение на Управителния съвет на Академията;
2. приходи от сключени договори за изследователски проекти;
3. приходи от реализация на интелектуални и други продукти;
4. приходи от внедрителска, консултантска, проектантска и експертна дейност;
5. приходи от услуги, анализи, научно обслужване;
6. приходи от образователна дейност;
7. средства от национални, европейски и международни програми и проекти за подпомагане на научната, внедрителската, иновационната и образователната дейност, опазване на генетичните ресурси на растителния генофонд и други, свързани с дейността;
8. дарения, помощи и други безвъзмездно получени средства;
9. други приходи, свързани с дейността.

Фиг.1 Приходи на ИДЛР – София през последните пет години

За целите на бюджетната прогноза институтът представя информация и оценка на прогнозите си по показатели съгласно Закона за публичните финанси на председателя на Академията.

Бюджетът на института се определя въз основа на приети от Управителния съвет принципи за разпределението на бюджета на ССА.

Отчетът за изпълнението на бюджета се представя в Дирекция „Финансово управление“ на ССА в рамките на дадени от Председателя на Академията срокове и указания.

5. ОБУЧЕНИЕ ПО ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА „ДЕКОРАТИВНИ РАСТЕНИЯ

ИДЛР е акредитиран за обучението на ОНС „Доктор“ по научна специалност „Декоративни растения“, професионално направление 6.1 Растениевъдство, област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина с решение на Акредитационния съвет на НАОА от 23.09.2015. Получената оценка е 8,47 и е за срок от пет години

Основните задачи на академичното ръководство на ИДЛР са свързани с повишаване на качеството на висшето образование и наука и утвърждаване на европейските традиции. Усилията на академичния състав с научна

специалност „Декоративни растения“ са насочени към решаването на няколко основни задачи:

- Подготовка на високоспециализирани кадри за нуждите на науката в областта на декоративните култури;
- Обучение на специалисти с придобита образователно-квалификационна степен „Магистър“ от научна област Аграрни науки, или сродна на нея, за решаване на проблеми в съответствие с националните приоритети на научните изследвания в ССА за периода до 2025 г.;

- Интегриране в европейските научни общности;
- Създаване на висококвалифицирани специалисти за научно обслужване на подотрасъла;
- Развитие и обновяване на научния потенциал по специалността в страната и възможност за реализация в чужбина

Цялостната дейност за обучение по докторската програма е подчинена на Закона за висшето образование, Закона за насърчаване на научните изследвания, Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за научноизследователската и развойна дейност и Правилника за развитие на академичния състав в ССА.

Обучението на докторантите е в тясна взаимовръзка с научните изследвания, провеждани от хабилитираните учени от ИДЛР. Основна цел на докторската програма „Декоративни растения” е подготовка на висококвалифицирани специалисти в направление, които познават и владеят, както класическите, така и съвременните биотехнологични методи при решаване на актуални въпроси, свързани със събиране, поддържане, размножаване, отглеждане, характеризиране и експлоатиране на генетичните ресурси от декоративни и лечебни видове растения.

Резултатите от научноизследователска дейност на академичния състав и докторантите се обобщават и анализират в годишните отчети, а цялостните данни се обобщават ежегодно в ССА. Отчетите представляват основна част за дейността на академичните кадри и са свързани със системата за атестация на академичния състав.

Стимулира се включването на докторантите в национални и международни научноизследователски проекти, както и публикуването на получените резултати в списания, реферирани и индексирани в световни бази данни Web of science, Scopus и CABI, което представя актуалността на проблемите, над които се работи.

ИДЛР поддържа и актуализира своя web страница (<https://iop.alle.bg/>), в която са отразени най-важните данни от дейността му. В синтезиран вид е представена информация за историята, структурата, ръководството и научната тематика на Института.

Слот анализът ще покаже силните и слабите страни в работния процес на ИДЛР. Дейността през следващите 4 години ще трябва да се фокусира върху премахване на причините довели до понижаване качеството на изследователската работа в института.

Силни страни	Слаби страни
Научноизследователска дейност	
Запазен предмет на дейност и обект на научноизследователската работа, въпреки трансформациите през които преминава	Прекъсване на приемствеността в изследванията
Богат генофонд от цветни култури – български и интродуцирани сортове, диви видове	Изоставяне от съвременните тенденции в отглеждането на декоративните растения
	Морално остаряла лабораторна апаратура
	Не се участва в международни програми с реално финансиране
	Слабо участие в конкурси финансирани от МОН, МОСВ и др
Развитие на кадрите	
Акредитация за обучение на докторанти по докторска програма Декоративни растения	Редуциране на академичния състав, вследствие пенсиониране на научни кадри
Ежегодно обявяване на конкурси за	Липса на заинтересованост за участие в

докторантури	обявените конкурси за докторанти
Висококвалифицирани научни и научно-технически кадри	Персоналът е уплътнен максимално, като се съвместяват някои длъжности.
Сътрудничество с други научни организации – институти към БАН, ССА, университети у нас и в чужбина	
Изградени връзки с Аграрния университет- Пловдив, Лесотехническият и Софийския университет.	Слаба инициатива в разработването на съвместни проекти към научни сесии на фонд Научни изследвания към МОН
Съвместни изследвания с колективи от ССА, БФ на Софийския университет, ИБЕИ -БАН	
Бизнес сътрудничество	
Изградени връзки с фирми свързани с производството и търговията на декоративни растения	Единични контакти
	Липса на връзка с Асоциацията на производителите на декоративни растения в България
Организационна и финансова политика	
Работата в института се определя от Устройствен правилник	По-добро интегриране на дейностите между научния и производствения сектор и бюрото за научно обслужване; Непълноценно използване на материално - техническата база
Изградена система на финансиране включваща субсидия и собствени средства	
Строга финансова дисциплина при формиране и разходване на средствата	
Обезпечен със земеделска земя и сграден фонд	Амортизация на сградния фонд
Популяризиране на научните постижения: чрез изработване и разпространяване на информационни материали (брошури, листовки и др.	Слаба рекламна дейност

6. МИСИЯ НА ИДЛР ЗА ПЕРИОДА 2021-2024Г.

Възстановяване връзката между наука, образование, производство и бизнес

Научноизследователската дейност на ИДЛР трябва се фокусира предимно върху процесите на развитие на производството на декоративни

растения в страната, като възвърне позицията си на водеща институция в тази област. Той следва да изпълнява ролята на форум, чрез организиране на събития като: дискуссионни кръгли маси и конференции като по този начин да насърчава свързването на научните изследвания на национално и международно равнище и диалога между академичните среди, образованието и бизнеса.

Изследвания и трансфер на знания

ИДЛР трябва да се утвърди като водещ национален експертен център, който научно да се заема с решаване на неотложните проблеми и предизвикателства възникнали в сектора на селското стопанство свързан с отглеждането на декоративните растения. Институтът следва да насочи своето търсене както към академичната общност, така и към бизнес среди, международни организации и обществеността. Резултатите от изследванията трябва да се публикуват в признати списания и да се представят на реномирани международни академични конференции.

По-широкият кръг от заинтересовани страни е необходимо да бъдат информирани чрез ежедневната преса, специализирани списания, радиото и Интернет. Трансферът на научните изследвания и знания в районите на изследване е от съществено значение за развитието на института. Изследователската дейност на института следва да потърси подкрепа от национални и европейски институции за финансиране на научни изследвания, както да бъде интегрирана в национални и международни изследователски мрежи.

Ефективност и управление на качеството

Стратегическата ориентация на института и управлението на изследванията и информацията включва области на компетентност на

служителите в тясно сътрудничество с останалите институти в рамката на СА. Стратегически инструменти за управление позволяват комбинирането на възможно най-голяма свобода на изследвания с целенасочена и автономна работа в групи по проекти. Те също така гарантират, че ИДЛР излага своите основни изследователски области ясно и по начин, който е тясно свързан с решаването на актуалните проблеми в страна, както и на заинтересованите страни. В съответствие с профила на ИДЛР, качеството на работата на Института е гарантирано от провеждането на редовни атестации.

ИДЛР е изправен пред силна конкуренция на национално и международно ниво в областта на изследвания при декоративните и лечебни растения. Необходимо е да се прилага актуален анализ на институционални, икономически и политическите промени, което означава, че ИДЛР трябва да има гъвкави и адаптивни структури.

ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ НА ИЗСЛЕДВАНИЯ

Основен принцип в научноизследователската дейност на ИДЛР ще бъде пряка ангажираност и отговорност на учените при извеждане на задачите си до пазарна реализация, внедряване в практиката. В тази връзка ще се наложи да се залагат по-малък брой, но целенасочени опити.

Научните изследвания ще продължат по настоящата тематика на ИДЛР – София и ще са акцентирани върху основни проблеми при декоративните растения, а именно: използване на естествения генофонд от диви видове за разнообразяване на декоративните и подобряване на стопанските качества на цветните култури, в това число повишаване на устойчивостта им към абиотичен и биотичен стрес; обогатяване на генетичното разнообразие; консервиране ин виво и ин витро и чрез създаване на екс ситу колекции от застрашени от изчезване диви видове с

декоративни качества с цел опазване, култивиране и реинтродукция; поддържане на колекции от едногодишни и многогодишни видове и сортове цветя; физиологична характеристика и изпитване на биологично-активни вещества за контролиране растежа и развитието ин витро и ин виво; тестиране на нови течни и био торове.

Научноизследователската дейност в Лабораторния комплекс към ИДЛР ще продължава да е насочена към оптимизиране и разработване на протоколи за микроразмножаване на традиционни и нови видове и сортове декоративни и лечебни растения, съхранение (краткосрочно и дългосрочно) и създаване на ин витро колекции от застрашени диви видове цветя.

Направление “Селекция, интродукция и технологии на отглеждане”

Основните теми, залегнали в научните изследвания на това направление, ще бъдат свързани с:

- проучване на растителните генетични ресурси;
- създаване на нови сортове;
- разработване и усъвършенстване на технологиите на отглеждане.

Съществуващият природен генетичен потенциал у нас предлага големи възможности за развитието на цветарската наука и цветарството. Събирането, оценката и съхранението на съществуващото биоразнообразие е необходимо условие за включването му като изходен материал при разработване на селекционно-подобрителни програми при основните цветни култури хризантема, лилиум, гладиоли, далии и др. Това предполага създаване и въвеждане в производството на нови сортове цветя и обогатяване на генофонда.

Направление “Растителни биотехнологии”

С усъвършенстването на селекционно-генетичните изследвания биотехнологиите намират все по-широко приложение при селекцията на цветните видове. Бъдещата научноизследователска дейност в областта на биотехнологиите трябва да бъде насочена към:

- оптимизиране на условията за въвеждане в култура и размножаване на нови видове и сортове декоративни растения, ценни, редки и застрашени от изчезване диви видове цветя и местни форми;
- подsigуряване на условия и разработване на методики за краткосрочно и дългосрочно съхранение на генетичен материал;
- подържане на *in vitro* колекции от ценни, редки и застрашени диви видове цветя, както и на ендемични и изчезващи форми, което ще позволи съхраняване и обогатяване на съществуващото биоразнообразие.

Направление „Декоративни храсти”

В научноизследователската дейност на ИДЛР предстои разрастване на това направление. Обект на тези проучвания и разработки ще бъдат храстовидни видове, които се търсят на пазара

Ще се прилагат съвременни *in vitro* и *in vivo* техники за бързо размножаване, вкореняване и адаптиране на микрорастения.

Направление „Лечебни растения”

Направлението ще се развива като се обогатява съществуващата колекция от лечебни растения.

Научните изследвания ще са насочени към изучаване адаптивния потенциал и проучване на биологичните качества на цветни култури с лечебно и декоративно действие, усъвършенстване на агротехниката им;

оптимизиране на схеми и разработване на протоколи за микроразмножаване; проучване химическия състав на извлечените етерични масла от лечебни и декоративни растения и ефектът им върху развитието на фитопатогени, антибактериалното им действие и антиоксидантен капацитет.

7. ПОДОБРЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА НА ТРУД И ФИНАНСИРАНЕ

В момента Институтът разполага със сравнително добра материална база.

За съжаление сградният фонд остарява и въз основа на извършен анализ ще е необходимо да продължи реконструирането, усъвършенстването и модернизиранието му, от което зависи успешното извеждане на научноизследователската и производствената дейност.

При разработване на конкретен план подобрителни дейности трябва да обхванат оранжерийния комплекс и машинно тракторния парк.

Както досега, така и през следващия период източниците на финансиране за института ще бъдат: бюджетна субсидия и собствени приходи от проекти, договори и реализирана продукция

Увеличаването на собствените приходи на Института ще се осигурява чрез:

- Усъвършенстване на системата за повишаване ефективността и превръщане на Експерименталната база и НПЛТК в печеливши звена;
- Поддържане на строга финансова дисциплина и отчетност на приходите и разходите;
- Увеличаване на приходите с: обновяване на видовата и сортовата структура на производството, усвояване и утвърждаване на нови направления при декоративните растения, вследствие направени маркетингови проучвания на пазара;

- Ежегодно изготвяне на производствени програми на двете структурни звена – Експериментална база и НПЛТК за целенасочено уплътняване на оранжерии и откритите площи;
- Подобряване ценовата политика при реализация на научните продукти, разширяване на пазарите, изработване на по-гъвкава система за договаряне и др.;
- Привличане на допълнителни финансови средства посредством участие в национални фондове и международни проекти и др.;
- Използване възможностите на фонд “Земеделие” за кредитиране на някои дейности;
- Извършване на експертни услуги, след сключване на договори с фирми и частни лица за производство на семена и посадъчен материал, отрязан цвят, озеленяване и съвместна дейност;
- Повишаване на приходите от цветна продукция със създаването на Градински център, в който ще се реализират – цветя, семена и посадъчен материал и ще се дават консултации;
- Разработване на механизъм за допълнително материално стимулиране при съвместяване на длъжности и изпълняване на дейности извън длъжностната характеристика;
- Разработване на проекти за озеленяване и зацветяване на офиси, паркове и градини.
- Отдаване под наем на сгради и помещения.

8. МОТИВИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА

Основният мотив да участвам в конкурса за директор на Института по декоративни и лечебни растения – София е свързан с желанието да се

съхрани единственото научно звено в България, чиято дейност е свързана с отглеждане, съхранение, селекция и интродукция на декоративни растения. Целите на разработваните в него научни задачи са насочени към подобряване качеството на продукцията от декоративните култури, увеличаване на разнообразието от видове и сортове, повишаване и модернизиране на агротехниката, както и получаването на здрав, автентичен посадъчен и посевен материал.

Познавам отлично различните етапи от развитието на института, неговото настоящо материално техническо състояние и научен потенциал. Веднага след завършване на ВСИ (Аграрен Университет) - Пловдив през 1990г започнах работа в Института по Цветарство Негован. Преминала съм през всички етапи на кариерно развитие в института от специалист-агроном до хабилитацията като доцент през 2014г.

Запозната съм много детайлно с всички етапи на работния процес в основните научни направления: *Селекция, интродукция и технологии на отглеждане, Растителни биотехнологии, Декоративни храсти и Лечебни растения.*

Като дългогодишен ръководител на Лабораторията по тъканни култури (НПЛТК) от 2009 г. и на Звеното за научно-приложно обслужване(2007-2014) имам опит с организизацията на работния процес, рекламата и плазмента на произведената продукция.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящата програма има за цел да утвърди и доразвие всичко постигнато в Института по декоративни и лечебни растения – София.

Уважавам работата и успехите, реализирани до сега в Института.

Чрез активното участие на всички учени и служители на ИДЛР, чрез реализирането на нови идеи и инициативи, чрез повишаване

качеството на научните изследвания, чрез прилагането на по-ефективна политика на

финансиране е напълно реално да се запази и издигне престижа на Института в научните среди и в обществото.

Задължителни условия при осъществяване на дейността на Института са: мотивиране на учените и специалистите, демократичност на управлението, взаимно доверие и уважение.

Надявам се, че с общите усилия на колектива на ИДЛР и подкрепата на ССА реализирането на тази програма ще бъде успешно и така ще се справим с предизвикателствата, които поставят през нас изискванията и тенденциите в развитието на научните изследвания при декоративните растения.